

Verfts-Magazinet

Nr. 2

Juni 2012

11. årgang

Fredriksvern Verfts Venner

Fredriksvern Verfts Venner

Innhold:

- Forsidebilde: Bilde av den nye Fanen fra borgertoget
Foto: Jahn H. Schipsted
- Side 2: Innholdsfortegnelse og FVV formålparagraf
- Side 3: Formanden har ordet og Redaksjonelt
- Side 4: Minneord om Hans Støvern
- Side 5: Presentasjon av FVV fanen
- Side 6-7: Værfts-Magazinet besøker båtbyggerne i Galeiskur 13
- Side 8-9: Referat og reportasje fra årsmøtet 6. mars
- Side 10-11: Vernede bygninger på verftet
- Side 12-13: Bilder fra årsmøtet 6. mars og borgertoget 17. mai
- Side 14: En nasjonal skatt på Fredriksvern
- Side 15-17: Lager Brisen del 2
- Side 17-20: Klipp fra arkivet
- Side 21: Kommandersersjantrommet
- Side 22: Karikaturtegninger
- Side 23: Annonse fra Sparebank 1
- Baksiden: FVV's aktiviteter sommeren 2012. Foto Putte Solberg

Våre hjemmesider finner du på
www.fvv.stavern.no
E-post: fvvstavern@hotmail.com

Foreningen - info

Fredriksvern Verfts Venner er en ideell organisasjon som ble stiftet 31 januar 2002. Foreningen skal arbeide for å bevare og forskjønne Fredriksvern verft med Stavern fort og blokkhusene samt å formidle kunnskap om disse nasjonale kulturminners historiske og kulturelle betydning. Videre skal foreningen bidra til at Fredriksvern verft skal være en arena for kulturaktiviteter tilpasset bygningene og områdets historie og særpreg.

Som et ledd i informasjonsarbeidet forestår foreningens medlemmer guiding på verftsområdet. Om sommeren er det faste omvisninger flere ganger ukentlig. I tillegg er det mulig å bestille guidede turer for grupper hele året. Henvendelser om dette kan gjøres til venneforeningen direkte, til Larvik turistkontor eller hotell Wassilioff. Venneforeningen står også for driften av Galeimuseet i Galeiskur nr 16. Museet er åpent for publikum i sommerhalvåret, men kan åpnes for omvisning av grupper hele året. Foreningen utgir i tillegg et historisk magasin «Værftsmagazinet» som bringer artikler og bilder knyttet til verftets mangeårige historie som forsvarsanlegg. Medlemskap i foreningen er åpent for alle.

Værfts-Magazinet:

Ansvarlig redaktør:

Jan Olav Eriksen

M: 916 10 785

j-o-erik@online.no

Leder redaksjonskomiteen:

Kjell R. Bugge

P: 33 11 66 18

M: 992 08 711

buggekjell@online.no

Redaksjonsmedarbeider:

Jahn H. Schipsted

P: 33 11 43 95

M: 411 26 513

jahn.schipsted@bluezone.no

Redaksjonsmedarbeider:

Svein Krogstad

M: 942 38 794

svekrogs@online.no

Redaksjonsmedarbeider:

Rune Sørli

M: 900 19 145

ru-soerl@online.no

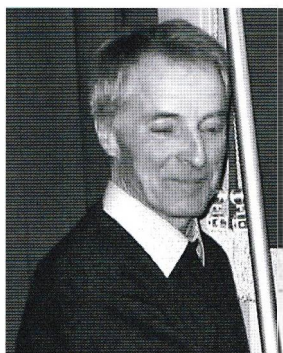
Redaksjonsmedarbeider:

Erling H. Halvorsen

M: 930 92 360

erling.hedly@c2i.net

Formanden har ordet

Vi er på vei mot lysere tider. Våren har kommet rekordtidlig i år. Det er en fantastisk tid vi er inne i, med lengting, liv og «song der nytt liv av daude gror».

Han som nå skriver «Formanden har ordet» er den nye lederen av Fredriksvern Verfts Venner. Jeg ble behørig presentert i

Værfts-Magazinet nr 4-2011, så noe nærmere presentasjon er vel ikke nødvendig. Lederen ble valgt for 2 år, så nå har jeg tatt på meg litt av et ansvar de neste årene. Utrykket å hoppe etter Wirkola passer, men jeg har heldigvis fått med meg et styre av både gamle og nye styremedlemmer. Og sist men ikke minst – personer som er motivert for å ta et tak for Fredriksvern Verfts Venner. Tirsdag 6. mars ble vårt årsmøte avviklet med 31 medlemmer til stede. Møte startet med ett minutt stillhet til minne om Hans Støvern foreningens første formann. 10 år er gått siden den gang og FVV er i høyeste grad en aktiv og levende forening med mange jern i ilden. Økonomien er god - noe som er svært viktig for alle foreninger uansett hva de driver med. Årsmøtet besluttet likevel å heve medlemskontingenten med 50 kroner fra og med 2013. Grunnen er at vi med nåværende kontingent ikke klarer å dekke opp utgiftene til trykking av Værfts-Magazinet. Vi håper at våre medlemmer har forståelse for dette.

Vår utmerkede leder i 2011 Peter L. Nissen overrakte en storlagene gave til oss alle i form av en meget flott håndbrodert fane som er avbildet på første side av Værfts-Magazinet. Den skal brukes ved enhver anledning det passer. Neste år håper vi å se flere av medlemmene bak vår fine fane.

Hva står så foran oss i sommer? Først og fremst er det formidling av historien om Fredriksvern Verft til publikum. Påsken viste oss at interessen var stor. Faktisk så stor at vi muligens

må sette opp tider for guiding i våre museer. Jeg håper at vi får frivillige nok i sommer til å dekke opp bemanningen i museene våre. Vertskapet på Fredriksvern Verft har som en prøveordning påtatt seg ansvaret med å koordinere guidetjenesten innenfor vollene. Vi håper dette vil vise seg å bli en ryddig ordning for oss alle. Vi har allerede fått flere forespørsler om guiding på verftet, så det lover bra.

22 juni skal vi åpne Kommandersersjantrommet og Krigstidsmodellen. Vi gleder oss alle til denne dagen. Publikum har noe å se frem til, og guidene våre noe ekstra å vise frem i sommer. Med dette vil våre museer mer heller mindre dekke hele Fredriksvern Verfts historie.

Flaggingen, en ikke vesentlig post hva gjelder våre inntekter, har vært ute på anbud. Vi har fått ansvaret for flaggingen på Kongens bastion for 4 nye år. Vi takker alle flaggerne for innsatsen, og håper at alle forsetter også i tiden fremover. Litt høytid er det jo også å stå på bastionen og heise og fire splittflagget og samtidig skue utover mot havnen og Citadelløya. Det er også med stor glede FVV nå kan presentere en ny utgave av Kari Korsdal og Hans Støverns bok Fredriksvern Verft, fra Galeiverft og flotilje til moderne skolesenter. Boken, som inneholder mye av grunnlagsmaterialet i vårt arbeide med formidling av Verftets historie og tradisjon, har en tid vært utsolgt fra forlaget. Vi var derfor svært takknemlig da Hans Støvern påtok seg den oppgave å skrive en ny, og oppdatert utgave, utvidet med et eget kapittel om de russiske krigsfangene som var her i Leieren fra 1942 og frem til krigens slutt. En historie som tidligere har vært lite omtalt. Med dette blir historien komplett.

Så på fallrepet. Vi trenger nye medlemmer. Kjenner dere noen som kunne være interessert, så er de hjertelig velkommen. Til slutt en takk til dere alle som er med å støtte opp om FVV på et eller annet vis. Også en takk til festningsforvalteren Trond Bergan for det gode samarbeid vi har med Forsvarsbygg/Nasjonale Festningsverk.

Jan Olav Eriksen

Redaksjonelt

Kjære leser!

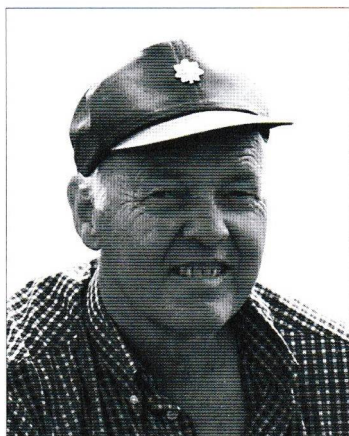
Årsmøte i Fredriksvern Verfts Venner er gjennomført side sist. 6. mars ble dette avholdt i Galeiskur 16, og dere kan lese både referat og reportasje fra dette inne i vårt Magazin. Der presenteres også det nye styret som allerede er i full gang med forberedelsene til årets begivenhet for FVV, åpningen av Kommandersersjantrommet og krigstidsmodellen i Kadettbrakka 22. juni.

Vår nye Fane er behørig beskrevet, og den er virkelig et skue for øyet. Vi håper så mange som mulig får se denne i løpet av den kommende sommer.

Det er også verdt å merke seg siste siden i denne utgivelsen. Her vil dere finne åpningstidene for våre utstillinger i sommer, samt hvor man skal henvende seg dersom guiding på Verftet ønskes. Og med det er det vel bare å ønske alle **EN RIKTIG GOD SOMMER !!!!**

Med vennlig hilsen Værft-Magazinets' redaksjonskomité

Minneord om Hans Erling Støvern

1. mars fikk vi det triste budskap om at Hans Erling Støvern var gått bort. Vi visste at han var syk, men håpet hele tiden å ha han tilbake med sitt engasjement, og sin aldri sviktende interesse for det som nest etter sin familie stod hans hjerte nærmest nemlig Fredriksvern verft.

Støvern fikk et langt og spennende liv i et forsvar med store utfordringer og omstillinger. Han ble militær allerede som 16-åring, og han tjenestegjorde sammenhengende i 43 år i Forsvaret. Han gikk Luftvernartilleriets befalsskole i Stavern 1955 – 1956. Deretter fulgte mange års tjeneste ved Luftvernartilleriets avdelinger i Nord-Norge, og ved NIKE bataljonen på Østlandet. Han kom tilbake til Stavern i 1968 og tjenestegjorde ved Luftvern-skyteskolen fram til 1975. Deretter ble det videreutdanning ved Stabsskolen og nye spennende oppgaver i inn og utland, blant annet som FN-observatør i India og Pakistan, og assisterende Forsvarsattasje ved ambassaden i London.

Han ble pensjonert som oberstløytnant i 1995, og bosatte seg da i Stavern. Nå ble det Fredriksvern verft som fikk nyte godt av hans entusiasme og virketrang. I det vakuum som oppstod i 2002 etter 250 års sammenhengende virksomhet spredte det seg naturlig nok, en hvis bekymring over hva som ville skje med denne kulturskatt. En gruppe på fire personer, med Hans Støvern i spissen, tok initiativ til å danne vår forening. Formål var som vi kjenner å bevare og forskjønne Fredriksvern Verft med Stavern Fort og blokkhusene, samt formidle kunnskap om disse kulturminners historiske og kulturelle verdier. Hans Støvern ble foreningens første formann. I år feirer vi 10 års jubileum.

Kjærlighetsforholdet til Fredriksvern verft resulterte i to bokverk. Det første, Fredriksvern verft 1750 – 2000, fra Galeiverft til moderne skolesenter på historisk grunn. Denne skrev han sammen med Kari Korsdal. Den andre, Luftforsvarets skolesenter, et moderne skolesenter på historisk grunn. Den første boken er utsolgt fra forlaget. Nylig hadde han ferdig en ny og revidert utgave med ikke tidligere publisert stoff om de russiske krigsfangene i Leiren. Han gledet seg til å få den utgitt. Det ble han ikke forunt å oppleve. Støvern utarbeidet også heftet: «Håndvåpen som har vært brukt ved Fredriksvern verft etter 1945». Han oversatte også til engelsk brosjyren: «Velkommen til Fredriksvern verft». Værfts-Magazinet startet også under Støverns formannskapsperiode, og gjennom de 10 år Magazinet har eksistert har han bidratt med flere artikler.

Når nære venner og kolleger går bort står vi ofte tomhendt tilbake. Støvern var et slikt menneske som det vil bli tomt etter. Fredriksvern Verfts Venner takker han for alt det arbeid han nedla til foreningens beste. Hans Erling Støvern var en hedersmann i ordets rette forstand, og vi lyser fred over hans minne.

Jan Olav Eriksen

Fane til Fredriksvern Verfts Venner

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Som en meget passende markering av foreningens 10 års jubileum, ble en Fane overrakt fra avtroppende leder Peter Lynge Nissen til påtroppende leder, Jan Olav Eriksen, under FVV årsmøte 6. mars.

Første anledning til å vise Fredriksvern Verfts Venners' nye Fane fram for allmuen, var 17. mai i år. Da deltok flere av foreningens medlemmer i borgertoget i Stavern og Jan Olav Eriksen bar Fanen med foreningens sekretær, Kari K Kristoffersen og Kjersti Myrebøe som duskepiker. Og hvilken debut det ble! Ikke bare ble Fanen presentert for et større publikum, den innbrakte også prisen for beste innslag i borgertoget i Stavern fra årets 17. mai komité. «Veldig hyggelig gjort at vi ble gjort stas på», uttalte Jan Olav Eriksen, til Østlandsposten. «Det er moro at mange satte pris på den nye fanen vår. Det er en ære å bære den. Vi er svært stolte av den» sa Eriksen videre. Ønsket om en Fane for Venneforeningen har ligget latent lenge. Konkret ble dette tatt opp av Per Inge Steien i den tid han var leder for FVV. Det var enighet i styret om å gå videre med dette. Etter noe diskusjon festet man seg ved en forenklet utgave av det skjold som ble benyttet ved 250 års jubileet med Frederik V.'s initialer og kronen over. Peter Lynge Nissen påtok seg oppgaven med å få laget et utkast. Han kontaktet pensjonert Brigader i Luftforsvaret, Jens Chr. Magnus, som også har erfaring som heraldiker, og ba ham komponere en fane rundt dette motivet. Magnus kom tilbake med et par utkast, hvorav det ene var det styret i FVV valgte å føre videre. Men hvordan skulle en slik Fane produseres? Innledningsvis tenkte man seg muligheten av å få laget denne i Thailand, i det et av styremedlemmene hadde kontakter der. Men da Peter Lynge Nissen overtok som leder av FVV, satte han faneprosjektet høyt på foreningens agenda, og med en enstemmig styrebeslutning om å føre dette videre. Nissen hadde kjennskap til at Kari Melsom i Larvik hadde produsert flere faner som hadde fått mye god omtale, og hun ble kontaktet for om mulig å få henne til å lage en fane etter foreningens skisse. Melsom syntes dette så spennende ut, og sa umiddelbart ja til oppgaven. Hun har et enmanns foretak som heter Lappverket AS. Hun driver med Patchwork. Etter å ha sett noen av hennes arbeider var styreleder ikke i tvil om at vi hadde funnet den rette personen. Det var også et poeng at vi kunne få laget Fanen på en måte i vårt lokalområde. Resultat må kunne sies å ha blitt bra. Det er godt håndverk med en kvalitet som vi kan være bekjent av. Ikke minst det siste er viktig for en Fane som skal representere Fredriksvern verft. Det fine regnværstrekket er laget av hennes mann Peder Melsom, som på den måten ønsket å få en andel i prosjektet. Det øvrige utstyr er standard materiell levert av Oslo Flaggfabrikk, som vel er den dominerende leverandør i bransjen. Det var Peter L Nissens holdning at vi ikke skulle bruke midler som i utgangspunktet var øremerket for Fredriksvern verft til dette formål. Derfor nok en gang, en stor takk til Peter Lynge Nissen som valgte å gi Fanen som en jubileumsgave til Venneforeningen, i takknemlighet for det verdifulle og gode arbeid Fredriksvern Verfts Venner har utført nå gjennom 10 år for bevaring av Fredriksvern verfts historie og tradisjoner. Så får vi bare håpe Fanen fyller sin oppgave.

Orlogsbriggen Fredriksværn og Sjefssjaluppen

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

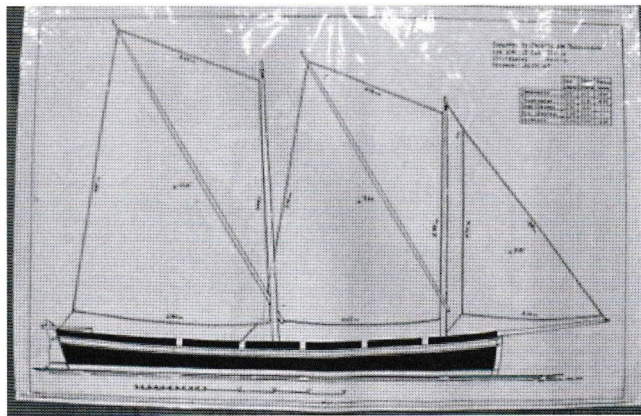
«Hva er nå en sjalupp?» vil kanskje mange spørre – og hva har dette med Fredriksvern verft å gjøre? Det første kommer vi tilbake til – til det andre så er svaret at det dreier seg om Orlogsbriggen Fredriksværn som ble sjøsatt fra verftet i 1814 og som det nå planlegges å bygge en replika av.

Men altså – hva er en sjalupp? Til det er å si at dette er et lite fartøy som primært bruker framdrift fra årer, men som også kan bruke seil. Bruksområdene kan variere, men sjaluppen brukes primært som transportmiddel mellom et moderfartøy og land, og sekundært som livbåt. Den sjaluppen som nå bygges i Galeiskur 13 på Fredriksvern verft, er en tro kopi av den sjaluppen som sjefen på Orlogsbriggen Fredriksværn benyttet seg av. Fartøyet er ca. 20 fot langt og skal ti manns besetning (roere) og en styrmann. Stormasta er på 4,75 meter og det totale seilarealet kan være 22,50 m². Selve skroget bygges i eik som er regnet for å være den tresorten som er sterkest til dette bruk. Kledningen blir av furu som er et sterkt, bøyelig og elastisk trevirke, mens årene lages av tresorten ask som i følge forståegpærne, skal gi et ekstra «skyv» ved bruk. I 2010 fikk Kystlaget Fredriksvern og Stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksværn bevilget penger til å bygge 2 sjefssjalupper, og den ene nærmere seg nå fullføring. Det er vanskelig å si eksakt dato for sjøsetting, men Reidar Eikeland i Stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksværn, opplyser at det blir i løpet av året. Hva kostnadene

vil bli, er en oppgave Eikeland ikke vil påta seg å regne på. Det kommer ann på hva man legger inn i regnestykket sier han. Materialutgiftene er nå en ting, men skal også driften av Stiftelsen legges inn? Så noe prisoverslag fikk vi ikke fatt i.

Værfts-Magazinet besøkte Galeiskur 13 en fin dag i april og traff der Michael Grøstad-Torjusen; født på Røros, oppvokst i Oslo og med 2 år på Fosen folkehøgskole hvor han fikk opplæring i tradisjonsbåtbygging. Han har jobbet et år på Osebergprosjektet i Tønsberg (kopi av Osebergskipet – blir sjøsatt i Tønsberg 20. juni). Han jobber nå full tid på sjalupp prosjektet og stortrives med jobben. Dette er midt i blinken for han. Her jobber han sammen med Tor Ivar Gulliksen som stort sett er tilstede på sin fritid. Sjaluppen, som skal ha 2 master, et baugspyd og 5 par årer, er på det nærmeste ferdig, og framdriften kan beskues i Galeiskur 13. Skal man bli ferdig i tide, så trenges det «mannekraft» av alle slag. Dersom det er noen av våre lesere som kan ha interesse av å delta i dette byggeprosjektet, så er det bare å ta kontakt med Reidar Eikeland på telefon 909 83 257. Noe erfaring fra båtbygging er ikke noe krav, man trenger hjelp til så mangt.

Og da gjenstår det bare for oss å ønske Stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksværn lykke til med fullføringen av sjalupp nr. 1 og vi ser med stor glede fram til sjøsettingen en eller annen gang i løpet av 2012.

Sjefssjaluppen

En sjalupp er et lite rofartøy, gjerne rigget med seil. Sjaluppen ble benyttet både som befordringsfartøy til og fra moderskipet og som livbåt. Sjefssjaluppen til Orlogsbriggen Fredriksværn målte drøye tjuer fot og var på størrelse med vår egen tids sjekte. Sjaluppen hadde plass til ti roere og roermann.

I 2010 fikk Kystlaget Fredriksvern og Stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksværn innvilget penger for å fullføre byggingen av to sjefssjalupper ved Fredriksvern Verft. Byggeprosessen skal være formidlingsarena for barn og unge med hensyn på Kystkultur.

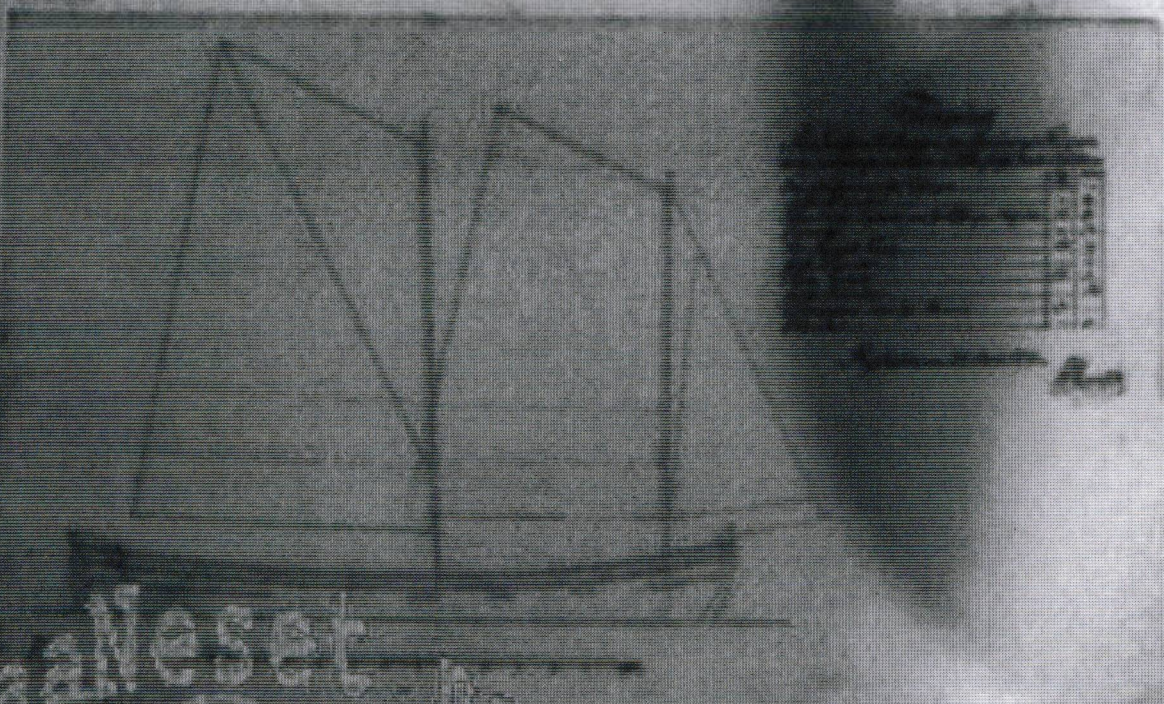

Foto: Roy Myrland/www.paaneset.no

Referat fra årsmøte 6.mars 2012

Foreningen Fredriksvern Verfts Venner (FVV) avholdt sitt årsmøte i Galeiskur 16 på Fredriksvern verft tirsdag 6. mars 2012 kl. 1800.

Leder Peter L. Nissen, åpnet ved å ønske de 31 fremmøtte velkommen til årsmøtet. Møte ble startet med et minutt stillhet til minnet om Hans Støvern. Han var foreningens første formann.

Møtet ble satt kl. 1800 og hevet kl. 2000.

Sak nr. Sak

- 1a Valg av møteleder. Vedtak: Peter L. Nissen ble valgt.
- 1b Valg av to personer til å undertegne protokollen. Vedtak: Otto Authen og Gunnbjørn Røkke ble valgt.
- 1c Valg av møtesekretær. Vedtak: Kari Krogsbøl Kristoffersen ble valgt.
- 1d Godkjenning av innkalling. Vedtak: Innkallingen ble godkjent.
- 1e Godkjenning av saksliste. Sakslisten ble fremlagt og i samsvar med utsendte innkalling. Vedtak: Saksliste ble godkjent. Ingen innkomne saker til behandling.
- 2a **Årsmelding**
Årsmeldingen ble lest av møtesekretæren. Det var ingen merknader til årsmeldingen. Vedtak: Årsmeldingen ble godkjent. Originalen er vedlagt protokollen.
- 2b-1 **Revidert regnskap for 2011**
Regnskapet ble gjennomgått av kasserer Inger Johanne Dahl. Div spørsmål ble besvart. Regnskapet var revidert og funnet i orden av revisor. Tilskudd fra Sparebank 1, med kr. 100.000.- som er referert i årsberetningen, er ikke inntektsført i 2011. Melding om bevilgningen ble mottatt på slutten av 2011, men pengene ble overført til foreningen først i 2012 og vil bli inntektsført i regnskapet for 2012. Vedtak: Regnskapet ble enstemmig godkjent.
- 2b-2 **Resultatregnskap 2011**
Resultatregnskapet viste et overskudd på kr. 70.892.- Vedtak: Resultatregnskapet ble godkjent.
- 2c **Overskuddsanvendelse**
Leder Peter L. Nissen redegjorde for overskuddet som foreslås tilført egenkapital. Vedtak: Godkjent
- 2d **Kontingentendringer**
Styret fremsatte forslag til økning av kontingent for 2013 med kr.50.- pr år. Vedtak: Forslaget ble enstemmig godkjent av årsmøte.
- 2e **Forslag til budsjetttramme**
Vedtak: Budsjettforslaget ble godkjent og vedlagt.
- 3 **Valg**
Per Inge Steien redegjorde for valgkomiteens forslag til nytt styre. Valgkomiteens forslag til årsmøte:
Leder	2012-2013	Jan Olav Eriksen	ny
Styremedlem/nestleder	2012-2014	Erling Halvorsen	ny
Kasserer	2012-2014	Inger Johanne Dahl	gjenvalg
Styremedlem	2012-2014	Olav Bjørnflaten	ny
Styremedlem	2012-2014	Odny Sigrun Sande	ny
Styremedlem	2011-2013	Svein Krogstad	ikke på valg
Styremedlem/sekretær	2011-2013	Kari Krogsbøl Kristoffersen	ikke på valg
Varamedlem	2012-2014	Karsten Haaberg	ny
Varamedlem	2012-2014	Olav Erik Withbro	ny
Varamedlem	2011-2013	Jonny Engmark	ikke på valg
Varamedlem	2011-2013	Jahn H. Schipsted	ikke på valg
Revisor	2012-2013	Øyvind Foshaug	gjenvalg
Varamedlem	2012-2013	Edmund Fagernes	gjenvalg
Valgkomitè	2012-2014	Per Magne Andersen	gjenvalg
«	2012-2014	Jarle Skogheim	ny
«	2011-2013	Per Inge Steien	ikke på valg

4 **Avslutning**

Møteleder overlot ordet til ny leder Jan Olav Eriksen. Styreleder takket av de som forlot styret.

Jahn H. Schipsted
Redaksjonssekretær

Årsmøtet 2012 – reportasje fra et rolig årsmøte i Fredriksvern Verfts Venner

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Det var ikke de helt store sakene som lagde debatt på årsmøtet i FVV 2012. Kontingentfastsettelsen for 2013 var vel det mest kontroversielle, mens det mest begivenhetsrike var presentasjonen og overrekkelsen av den nye Fanen til venneforeningen.

Et 20-talls medlemmer hadde funnet veien til Auditoriet i Galeiskur 16 til det 10. årsmøte i foreningen Fredriksvern Verfts Venner 6. mars kl. 1800. Det som først møtte oss var foreningens nye fane. En flott sak med Kong Frederik den Vs' monogram i sølv øverst, og med foreningens navn og stiftelsesdato, 31. 01. 2002, nederst. Alt på blå bunn.

Møtet startet med at foreningens leder, Peter Lynge Nissen, sa minneord over Hans Erling Støvern som gikk bort 1. mars i en alder av 75 år. Støvern var en av initiativtakerne til FVV og var også foreningens første leder. Han ble minnet av forsamlingen med et minutts stillhet.

Etter dette ønsket Nissen de frammøtte velkommen til årsmøtet, som ble gjennomført i ht tidligere utsendte sakliste. Se for øvrig egen sak om referat fra årsmøtet. Den saken som kanskje var mest kontroversiell på årsmøtet, var forslag fra styret om økning av medlemskontingenten i FVV fra kr. 150.- til kr. 200.- pr år. Kontingenten har stått «på stedet hvil» siden oppstarten i 2002, og dekker i dag ikke de driftsutgifter som FVV har. Uten noe særlig debatt fikk styret årsmøtet med på denne økningen fra 2013. Man må vel kunne si at en økning på kr. 50.- pr år er det å anta at våre medlemmer har råd til, spesielt da dette er første økningen på 11 år i og med at kontingentøkningen gjøres gjeldende fra neste år, altså 2013. Det var for øvrig få merknader til årsmeldingen og regnskapet. Selv om det ikke er noe mål i seg selv å bygge opp en solid egenkapital i foreningen, så har FVV nå midler til å kunne fullføre en del planlagte prosjekter som vil bidra til å forskjønne Fredriksvern verft og bevitne Verftets historie. Kommanderser-

sjantrommet og Krigstidsmodellen er eksempler på prosjekter som krever mye egenkapital. Valget ga heller ikke de store overraskelsene. Den nyvalgte leder, Jan Olav Eriksen, sa at «dette blir som å hoppe etter Wirkola». Peter L. Nissen har gjort en formidabel jobb i sin tid som leder for FVV. Men med et meget kompetent styre var Jan Olav ikke i tvil om at de skulle være i stand til å føre foreningen videre framover. Han takket Peter for innsatsen og i særdeleshet for foreningens nye fane, som Peter selv har bekostet og gitt til Fredriksvern Verfts Venner.

Ved møtets slutt, ba Otto Authen om ordet. Han understreket Hans Støverns' betydning for foreningen, og ville gjerne si en takk for alt han hadde utført for FVV.

Som sedvanlig ble det en enkel servering med kaffe og noe å bite i etter at selve årsmøtet var brakt til ende. Deretter ble Aina Aske introdusert til et foredrag om «Grevskapet og Gyldenløve». Hun fortalte om hva Ulrik Fredrik Gyldenløve hadde betydd for Larvik bys' utvikling, om herregården, og herregårdshaven. Kong Christian VI's besøk til Larvik i 1733 ble viet spesiell oppmerksomhet, og det samme ble en del bygninger som hadde tilhørt herregården tilgodesett med. I det hele et meget godt og lærerikt foredrag som vi håper å kunne komme tilbake til med en fylldigere fortelling om senere.

Aina Aske.

Vernede bygninger på Verftet

Tekst: Erling Halvorsen

Plankekokeriet

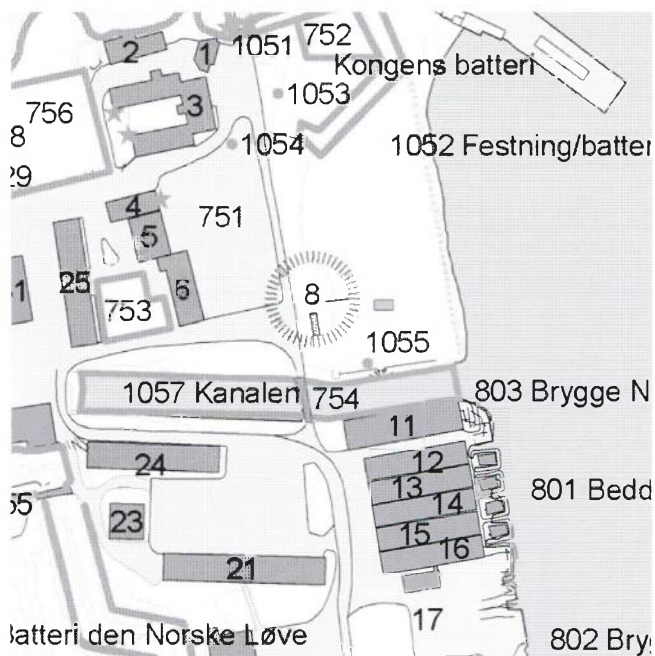
Bildet viser plankekokeriet som i dag inneholder utstilling av kunstneren Jan Olav Forbergs bilder.

I forrige nummer av Magazinet ble beddingene omtalt. Det er derfor naturlig å se på Plankekokeriet og Kranen ved kanalen. Sistnevnte er omtalt i et tidligere Magazin nr. 3 2011, der skissetegning fra 1809 er gjengitt. Så denne gang får Plankekokeriet spalteplass.

Dagens bygning har nok aldri vært benyttet som kokeri da de første opptegninger en kan finne iflg. Verneplan for Verftet er at nåværende bygning ble oppført i 1842. Da var båtbygging ved Verftet opphørt og iflg. boken om verftet historie (Korsdal og Støvern 2000: 36) finnes et kart fra 1835 der det er inntegnet et bek-kokerhus omtrent der dagens

Plankekokeri ligger. Betegnelsen plankekokeri beror på navnekontinuitet. En plankekokeinnretning, hvor kledning til fartøyene ble myknet, skal ha ligget i dette området. Opplysninger om en slik innretning har imidlertid ikke latt seg påvise, hverken på gamle kart eller inventarfortegnelser.

Beskrivelse over Statens Eiendommer årene 1825/26 omtaler en bygning, men dette skal være en murbygning. Dette antas å være samme bygning som i 1826 kalles «Beegkjedelen» Den finnes «opført af Grundmuur til 2de indmurede Jerngryder med Laag». Det er derfor utenkelig at dagens bygning er identisk med «Beegkjedelen».

Nr. 8 er plasseringen av plankekokeriet.
Nr. 1055 er kanalkranens plassering.

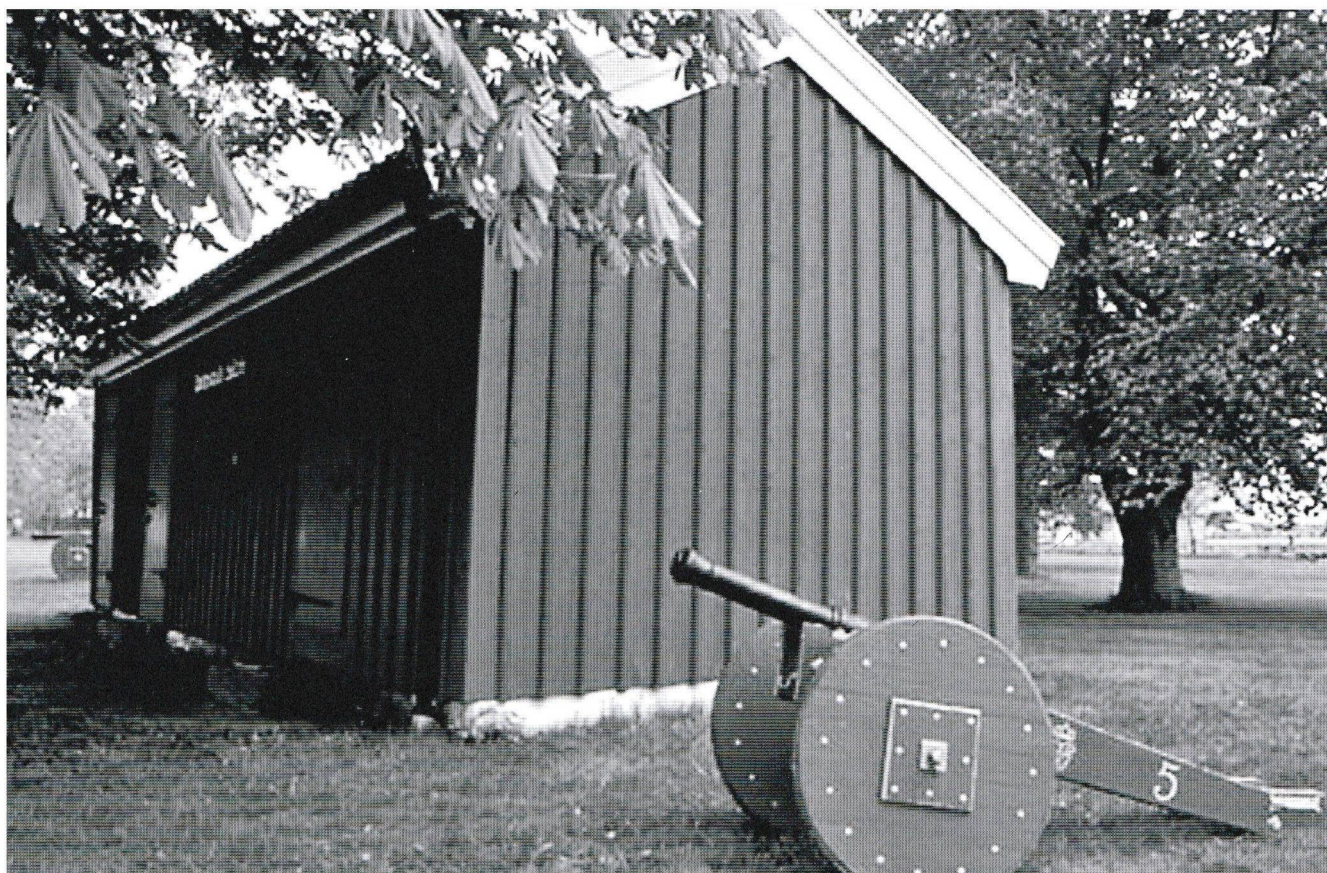
Dagens bygning har imidlertid fått navnet Plankekokeriet, så får en ved besøk tenke seg hvordan det har sett ut med to jerngryter over en ildgrue

for å koke vann og senere bek for å tjærebehandle galeier eller sjalupper.

Bygget har under Krigsskolens tid hatt en annen funksjon og det var som Sykestue. Da var bygget delt med to rom. Det var på den tiden (1903) noe kortere og ble i 1914-15 utvidet mot nord til nåværende lengde. Bygget har fra den tiden vært benyttet som verksted og ble i 1985 pusset opp iflg. fortegnelse i Vollmesterarkivet. Det har i senere tid vært vedlikeholdt både utvendig og innvendig sist i 2004. I dag benyttes bygningen til utstilling av bildekunst av de kunstnerne som etter hvert har fått innpass på Verftet og gjort det til ett levende historisk område.

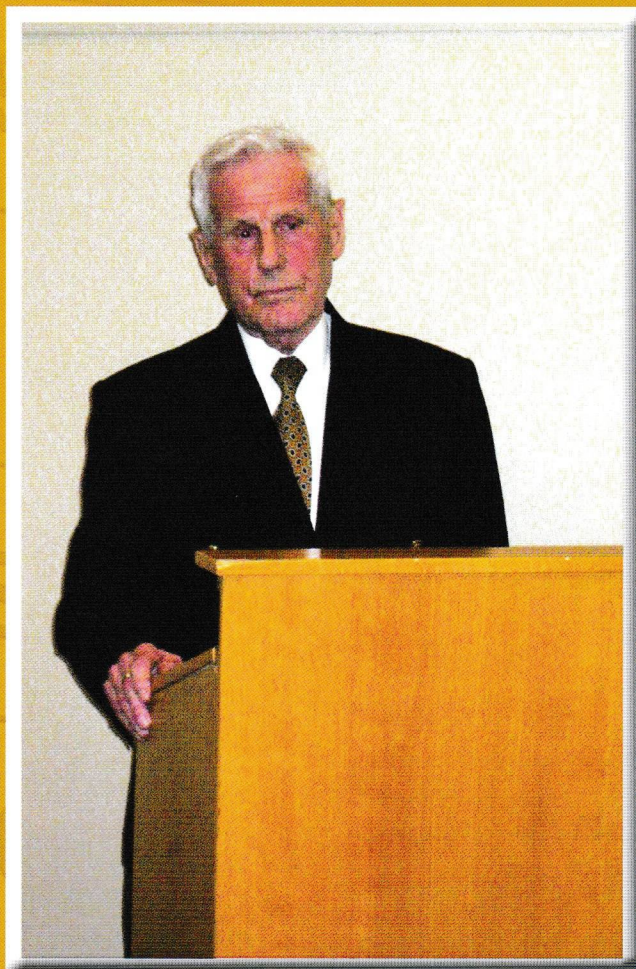
Til tross for at nåværende bygg ikke har vært brukt under verftstiden har Riksantikvaren vedtatt at Plankekokeriet skal vernes som en viktig del av kulturmiljøet.

Dersom man skulle ha interesse av utfyllende detaljer angående bygget vises til Verneplan for Fredriksvern verft.

Lederskifte i Fredriksvern Verfts Venner

Foto: Kjell R. Bugge

Peter L. Nissen.

Jan Olav Eriksen og Peter L. Nissen.

Den nye fanen som ble overrakt fra Peter L. Nissen til foreningen.

Fra Borgertoget 17. mai

Foto: Jahn H. Schipsted

Fra venstre: Marit Strømmæs, Erling Halvorsen, Andreas Bentzrod og Arne Kristiansen.

Fra venstre: Kari Kristoffersen, Jan Olav Eriksen, Målfrid Vogt og Nils Melau.

En nasjonal skatt på Fredriksvern verft

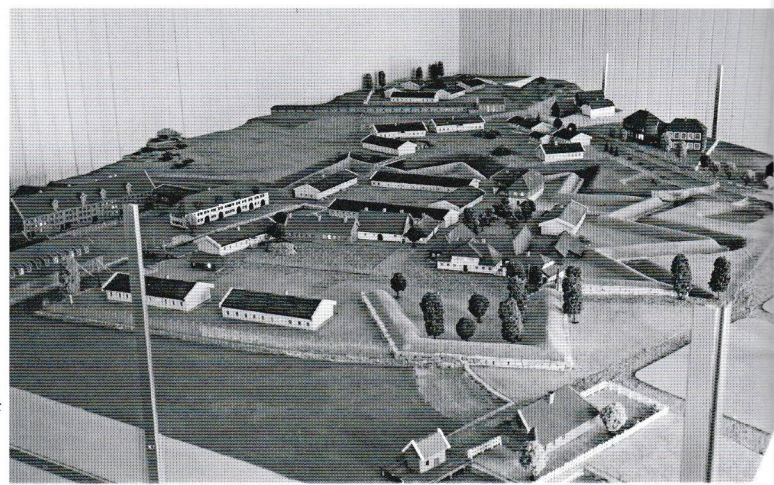
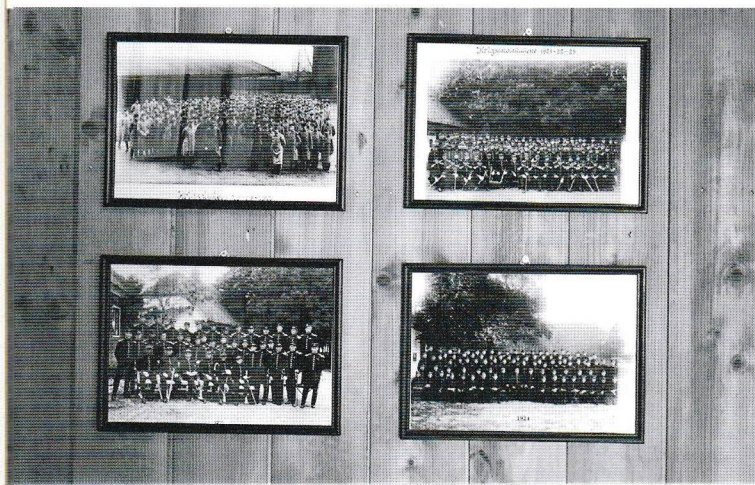
Tekst: Kjell Bugge • Foto: Jahn H. Schipsted

I 1896 overtok Den norske Hær fasilitetene ved Fredriksvern verft i Stavern fra Sjøforsvaret. Marinen hadde da siden 1750 hatt sin hovedbase her, men flyttet dette året for godt til sin nye base, Karljohansvern ved Horten. Hæren ønsket å bruke Fredriksvern verft og de omkringliggende områdene i Brunlanes i fm sommerøvelsene for kadettene ved Krigsskolen som da, som nå, var lokalisert til Oslo. Gjennom årene var det mang en norsk offiser som frekventerte Fredriksvern verft når disse øvelsene fant sted. Den mest prominente må sies å kunne være daværende Kronprins Olav som var kadett ved skolen fra 1921 til 1924, og han deltok da på skolens sommerøvelser her disse årene. Krigsskolens aktiviteter ved Fredriksvern verft ble ledet fra «Kommandersersjantrommet» som er lokalisert til Kadettbrakkka inne på Verftet. Her holdt Kadettfurerer og Kommandersersjant til, og sørget for at øvelsene gikk sin gang i ht reglementer og bestemmelser. Fram til aktiviteten for Hærens vedkommende ble lagt ned ved Fredriksvern verft i 1934, ble «Kommandersersjantrommet» over år utsmykket med portretter av noen av kadettene som var elever ved Krigsskolen i disse årene. Og selvsagt er Kronprins Olav blant de portretterte. Da tyske tropper okkuperte Norge og bla tok tilhold på Verftet, var det en berettiget frykt for at disse portrettene ville bli ødelagte. Men en snarrådig oppsynsmann snudde panel og skjulte derved portrettene som igjen så dagens lys i 1949. Etter den tid har rommet og portrettene levd en noe til tider anonym og delvis skjult tilværelse inntil foreningen Fredriksvern Verfts Venner høsten 2007 tok saken opp på sin agenda og begynte å arbeide med en restaurering av rommet. Hensikten var å gjøre rommet tilgjengelig for publikum og med riktig informasjon. Under ledelse av Jahn H. Schipsted er nå alle de som er portrettert i «Kommandersersjantrommet» identifisert og nødvendig restaurert. Historien om den enkelte er brakt til veie og gjort tilgjengelig for publikum. Portrettene er sikret bak glassplater og ny belysning er satt opp. I tillegg er Krigsskolens historie fra tiden på Fredriksvern verft gjort tilgjengelig bla i form av bilder

fra den aktuelle tidsperioden. Rommet framstår i dag som en «unik perle» blant de andre utstillingene som finnes på Verftet, og som sådan kunne betegnes som en liten nasjonal skatt. Den 22. juni vil rommet bli åpnet for publikum. Denne dagen vil «Kommandersersjantrommet» bli gjenåpnet av Sjefen for Krigsskolen, oberst Arne Opperud i nærvær av blant andre Fylkesmannen i Vestfold, Erling Lae og Ordføreren i Larvik, Rune Høiseth. En messingkvintett fra Forsvarets stabsmusikk korps i Oslo vil framføre adekvate musikkstykker. «Kommandersersjantrommet vil være åpent for publikum til de tider hvor Fredriksvern Verfts Venner har sine øvrige utstillinger på Verftet åpne. Opplysninger om dette finnes i Stavernsposten.

Men det er ikke bare et nyrestaurert «Kommandersersjantrom» Fredriksvern Verfts Venner har gleden av å åpne og presentere for publikum 22. juni. De som besøker Fredriksvern verft vil kunne finne interessante ting om Verftets historie fra tiden 1750 til 1940 i Galeiskur 16 hvor foreningen har sitt Galeimuseum, og i Kadettbrakkka hvor Luftforsvarets historie på Verftet fra 1945 – 2002 er beskrevet. Men selve okkupasjonstiden fra 1940 – 1945, og hvorledes dette påvirket Fredriksvern verft, har ikke tidligere blitt gjort tilgjengelig innen for vollene på Verftet. Denne utfordringen har FVV også jobbet med i noen år, og nå er «Krigstidsmodellen» gjort ferdig. Arne Naper har bygget en skalamodell av Fredriksvern verft slik det var i maidagene 1945. Dette er et praktksempel av en modell og som sammen med gjenstander og bilder fra perioden 1940-45, vil gi et historisk bilde av Verftet i denne perioden. «Krigstidsmodellen» blir også åpnet fredag 22. juni og da av fru Hjørdis Dahle Hansen som har lange og historiske røtter til Stavern og Fredriksvern verft.

Så med «Galeimuseet», «Luftforsvarsutstillingen» og de nyåpnede «Kommandersersjantrommet» og «Krigstidsmodellen», har foreningen Fredriksvern Verfts Venner flere godbiter å vise fram om Fredriksvern verfts historie til vårt publikum. Vel møtt!

Lager Brisen 1940 – 42 på Fredriksovern Verft

Del 2

Foto: FVV's arkiv Tekst: Willy Hansen Redigert av: Jahn H. Schipsted

Fortsettelse av artikkelen Lager Brisen fra Værfts-Magazinet 1-2012.

Fangene ble i leiren i ca. 2-3 mnd, før puljene ble sendt videre til andre arbeidsleire. Alle fangene kom seg ikke videre, da det var flere som døde av sykdom og sult. De som døde ble kledd nakne av medfanger. Disse klærne ble deretter benyttet av medfangene, da disse hadde lite klær.

Ved fluktforsøk ble fangene skutt med nakkeskudd. Likene som bar preg av sykdom og smerter ble båret bort og gravd ned på et jordstykke oppe i skogen ved Reperbanen. Likene ble flyttet etter krigen var slutt.

Rundt hele Kadettbrakka var det et 3 meter høyt piggrådgerde. Dette var nesten umulig å komme seg over. Tyske fangevoktere sto også vakt rundt

hele området. Innenfor gjerdet var det en latrine til fangene. Den var 8 meter lang, 1 meter bred og 1,5 meter dyp. Dette var det eneste avtrede for alle fangene. Papir til tørk måtte de skaffe selv, og det besto gjerne av aviser eller gråpapir.

Da jeg hørte at fangene skulle fores opp, begynte jeg å lure på hvordan dette kunne henge sammen da jeg hadde hørt og sett hva en dagsrasjon besto av.

Den besto av:

1 brød på under 1 kg fordelt på 8 mann

1 smørklatt på str med 2 sukkerbiter

1 bolle med suppe på ca 0,8 l

1 kopp kaffe

Suppa som de fikk utdelt var ikke særlig «god».

Den besto av vann og kokt kålrabi, 4 bokser av 1 kg kjøtt opp i en gryte som rommet ca 100 liter. Det

fettet som eventuelt fløt opp, ble «borte» på kjøkkenet.

I den første tiden var fangene meget sultne og spiste mye rart og farlig. Jeg kan fortelle om en episode som foregikk daglig blant fangene.

«Når latrina ble tømt, ble to mann beordret ned i hullet. De måtte fylle opp dunker med urin og avføring. Det besto mest av vann og papir med stygg farge og grusom lukt. Dunkene hadde hanker hvor en bærestang ble tredd imellom og to mann bar dette ned på stranden. På veien ned gikk de forbi vognen med frossen kålrabi og stjal med seg 1-2 stk og puttet ned i dunken. Da de kom på stranden, tømte de dunkene, tok kålrabiene opp og skylte de i vannet. De tørket så av dem på frakkene sine og spiste dem».

Måten fangene tok seg en røyk på, var at de brukte f. eks. bjerkeblader eller løvetannblader, helst litt tørre og pakka dem inn i gråpapir. Dette tente fort og det ble en del røyk av dette.

Fangene var veldig flinke og kreative mennesker. De laget ting og gjenstander som f. eks.: Påfugler, smykkeskrin, bilder og mye annet. Dette byttet fangene mot røyk og mat.

En annen ting jeg vil nevne, er at vi fikk fine russere til hjelp. Disse ble jeg veldig god venn med, og fikk meget god nytte av, når vi skulle nå ut til alle i leiren.

For eksempel, når det kom nye fanger så kunne spørsmålene være:

Hvor er vi?

Hvor er Sverige?

Eventuelle nyheter

Mine hjelpere het:

– Sergej sivilstand: Elektroing. Fra Moskva

– Voaladja sivilstand: Bondegutt

– Ivan

Når det gjelder hjelpere/kontakter utenfor leiren, var det blant annet en tannlege i Larvik som hadde engelske sigaretter, apotek i Larvik som ga ut medisiner til russerne, «Bondekoner» fra Brunlanes som bakte brød og en baker i Stavern som lagde kaker. Et lite lysglimt i tilværelsen for fangene.

Det var tyske vakter overalt og kontroll med alt mulig som ble gjort. Det fantes oppslag overalt som hadde overskrift:

«**Skutt blir den som .....**»

Denne overskriften gikk igjen hele veien.

På tross av alt var det noen tyske soldater som tok sjansen, og tok kontakt med de norske som var i leiren. Vi kom på talefot med spesielt to tyskere som vi kunne stole på og ha ett samarbeid med. Den ene med dekknavnet «Fritz».

«Fritz» var ansvarlig for matdepoet i leiren, og det passet jo fint. Han andre var i den tyske organisasjonen TOTH (arbeids-tjeneste). Hans navn var Bauer. Det passet også fint inn i vårt opplegg. Han ordnet passdler og oppholdsrom inne i fangeleirene.

På ettermiddagen «lille julaften, da jeg skulle hjem, fant jeg en lapp i jakkelomma mi. På den sto det følgende: Skap 12, God Jul, Hilsen Fritz».

Skap 12 var på loftet i brakka som vi brukte til forskjellige oppdrag, for eksempel smugling av mat. Inne i skapet sto det to sekker med tysk skrift på, men i sekkene lå det mye, fra vår venn «Fritz». Da ble jeg veldig glad og overrasket. Her var det nemlig mat til jul til noen av fangene. En julehilsen fra «Fritz».

I sekkene lå det følgende ting:

10 pk sigaretter, 8 flasker vin, 10 stk brød a 1 kg, 1 kg smør, 8 bokser med Dansk fleskekjøtt, 10 stk spekepølser og 1 liter syltetøy.

Alt dette bar vi ned i øvre delen av brakka. Det ble et julebord, som jeg kommer til å huske i all tid. Vi satte ett vaskevannsfat midt på bordet, som ble fylt med lapskaus som var kokt. Det ble lagt skjeer i fatet, som ble sendt rundt. Vi var 12 mann til bords. Jeg rakk å være med på dette, før jeg skulle hjem kl 1500.

Dette glemmer jeg aldri.

Ellers var det ikke mange lysglimt. De var små og sjeldne. Lite og dårlig mat, kalde rom, mye kjeft og mas. Og ikke minst, hvor er vi og hvor skal vi? Det var mye vondt å se.

Resymé:

Årsaken til at jeg var i leiren, var at jeg i hovedsak skulle arbeide som elektriker der. Det var mange stygge episoder og hendelser som jeg ikke kan beskrive med ord. Slag og spark var jo dagligdags,

kjeft hele tiden. Tonen mellom fangene ble bra, når den verste sult følelsen var over. Det var liten plass når den største gruppen på 800 mann kom. Den minste gruppen på 420 mann var offiserer. Jeg kunne ikke se noen forskjell på gruppene. Alle var de slitne, trøtte og møkkete. Dette satte spor i meg, husker ennå lukten.

Jeg har greid meg bra, til tross hvordan jeg hadde det og ble utsatt psykisk for. Jeg kom ofte i prat med norske som hadde det fryktelig vondt. Men når jeg hver dag så hvordan fangene levde, hadde jeg vanskelig for å innrømme at vi hadde det så fryktelig vondt. Det var mange nordmenn som var meget

oppfinnsomme og kloke og greide å smugle inn mat til fangene. Vet at den dag i dag er det suvernier i hjemmene, som takk fra russiske krigsfanger. Årsaken til at jeg skriver i «vi-form» er følgende: Jeg som enkel person kunne ikke drive dette opplegget uten gode samarbeidspartnere. Disse kom jeg i kontakt med, da jeg var elektriker og var derfor mye rundt omkring og lærte mange å kjenne. Videre har jeg valgt å ikke gå ut med navn, da jeg ikke hat fått kontakt med personene.

Når enkelte spør hvorfor, er svaret ganske enkelt: for å hjelpe de som hadde det fryktelig vondt.

Klipp fra arkivet

Redigert av Per Inge Olsen

Bildenøtten

Vi har fått inn mange forslag til navn på skiløperne vi presenterte i Værfts-Magazinet nr 1. Personen med nr 25 på brystet er Ingar Norvik ved MT-linjen – det er alle enige om. Når det gjelder nr 28 spriker navneforslagene i alle retninger. En av våre lesere mener imidlertid at det er Øivind Asbjørnsen (senere Luftverninspektør). Vi er tilbøyelige til å være enig i dette forslaget. Her er nye bilder hvor vi ønsker navn på personene. Bildene er fra en utmarsj i 1958.

Forsvaret og fiskerne

Under Luftforsvarets periode i Stavern var det stadig interessekonflikter mellom Forsvaret og de lokale fiskerne. Fiskerne mente at de ikke fikk nok tilgang til fiskeplassene utenfor Rakke. Forsvaret på sin side hadde behov for å drive skarp-skyting som et ledd i opplæringen av befal og mannskaper.

Diskusjonen rundt dette spørsmålet startet rett etter krigen og toppet seg i 1970 med bla store medieoppslag.

8. februar 1946 hadde Stavern fiskerlag et møte hvor de besluttet å sende en henstilling til Forsvarsdepartementet. Fiskerne hadde fått høre at det skulle stasjoneres luftvern i Stavern med skarpskyting mot bevegelige mål og de ba departementet vurdere hvilke ulemper dette ville medføre for fiskerne. Allerede før krigen, da Luftvernregimentet hadde sine årlige skyteøvelser, forekom det ofte at fiskerne ble hemmet i sitt arbeid. Øvelsene den gang omfattet imidlertid bare 2-3 sommer måneder hvor størstedelen av fisket skjedde lenger ute på sjøen. Nå ville øvelsene strekke seg over hele året og fisket om høsten, vinteren og våren foregikk nettopp på de feltene hvor skytingen skulle pågå.

Oberst Fin Nagell, sjef for Luftvernregimentet, fikk i stand et møte med formannen i fiskerlaget, H. J. Rakke, for å få en oversikt over forskjellige fisketider og perioder hvor fisket var særlig intenst. Samtidig gjorde han det klart at det var umulig å foreta øvingsskyting noe annet sted da Rakke var det eneste felt på Østlandet som kunne nyttes av Luftvernartilleriet.

Fiskerlaget kunne akseptere at skytingen ble lagt til etter kl 1300 i tiden november – januar og at man fra 1. februar kunne avtale tidene seg i mellom. Resultatet ble at fiskerlagets henstilling skulle imøtekommes, men at skytingen ville starte kl 1200.

Både på 1950 og 60-tallet var det med jevne mellomrom diskusjoner og møter rundt dette temaet. Det var ikke bare fiskerne som klaget. 16. februar 1970 sendte friluftsnemndene i Larviksdistriktet et brev til departementet hvor de refererte til klager fra båtforeningene i området. Båtfolket var misfornøyd med restriksjonene på ferdsel rundt Rakke. De sa at skytingen i den senere tid hadde økt, samtidig som det ble drevet mer «fremmed-

skyting». Man ønsket en nedtrapping av skytingen, særlig i sommermånedene og foreslo visse ukedager som skytefridag. Dette ble begrunnet med at friluftinteressene, spesielt om sommeren, var meget fremtredende. De ba om et møte om saken. Oberstløytnant Hatledal, sjef på Fredriksvern verft, videresendte saken til Forsvarsdepartementet med sin påtegning. Han understreket at Rakke var det eneste luftvernsskytefelt i Sørøst Norge og det skytefelt som var best teknisk utstyrt i Norge. Derfor kom det andre avdelinger fra Østlandet hit for å gjennomføre sin skyting (ref «fremmedskyting»). Dessuten fikk disse avdelingene rent faglig og administrativt en service de ikke ville fått andre steder uten store kostnader. Han uttrykte bekymring for at skytevirksomheten skulle bli betydelig skadelidende hvis man også måtte ta hensyn til friluftinteressene i distriktet.

10 april 1970 avholdes det så et møte i Stavern vedrørende ulempene ved skyting på Rakke.

Til stede var representanter for Forsvarsdepartementet, Luftforsvarets stab, Forsvarets bygnings-tjeneste, Forsyningskommandoene, Kongsberg våpenfabrikk samt fra Stavern og Brunlanes kommune, fiskerlagene, båtforeningene og friluftsnemndene. Til sammen 35 deltakere.

Møtet trakk ingen konklusjoner, men departementet ba i etterkant om en utredning fra Luftforsvaret for å finne løsninger som kunne bote på de ulempene som skytingen medførte.

Det resulterte i en rekke tiltak som:

- Leie av ekstra vaktbåt for å overvåke begge skytefeltets sektorgrenser. Passering gjennom skytefeltet ville derfor bli mulig ved henvendelse til vaktbåtene. Maksimal ventetid ville bli 1 time
- Innkjøp av VHF-radiotelefonistyr både til vaktbåt og skytestandplass
- Alle losstasjoner i distriktet, Tjøme radio og fiskerbryggene i Stavern og Nevlunghavn ville til en hver tid være kjent med eventuell skyting
- Rødt flagg fra Rakke standplass skulle markere at skytingen pågikk

Det ble også gjort endringer hva angikk varslings-tid både gjennom lokal kringkasting og lokalaviser. I alle årene skytefeltet var i bruk og med alle de millioner skudd og granater som ble avfyrt, forekom det ingen alvorlige ulykker, men det var nok nære på noen ganger.

I Dagbladet av 17.juni 1957 sto det en kort artikkel hvor kapteinen på kystbåten «Arendal» meldte at en 10 cm lang splint hadde falt ned på dekket mens båten var på vei inn Larviksfjorden dagen før. Båten var utenfor den angitte skytesektor. Denne dagen ble det drevet øvingskyting med tungt luft-

vernartilleri fra standplassen på Rakke vest.

Fiskerne og Forsvaret kom nok aldri helt overens, men de levde i en viss sameksistens med gjensidig respekt for hverandres aktiviteter.

Islandsposten 5/1 - 1970

8

Håpløst å være fisker i Stavern på grunn av skytingen fra Rakke

Det er gjesteskytingen fiskerne vil ha vekk, ikke LBAS

ØP 5/1 - 1970

Rakke er det eneste fullgode skytefelt i hele Sør-Norge for utprøving av norskbygde kanoner

Oberstløytnant Berntsen i Stavern vil være glad over en eventuell rettslig avgjørelse om skytingen for dermed å slippe småkrangling

For 70 år siden

17. mai 1942 ble Soldathjemmet, eller Soldatenheim, som det het den gangen åpnet. Hjemmet ble reist for midler som var innsamlet i Sudetenland og skulle tjene som rekreasjonssted for tyske soldater. Opparbeidelsen av terrenget omkring soldathjemmet ble bekostet ved bidrag fra byen Rheydt. En rekke høyere tyske offiserer var til stede ved innvielsen. Det var taler, korpsmusikk, felles

middag og kunstnerisk underholdning.

Etter krigen tok det norske forsvaret bygningen i bruk som velferdssenter for befal og mannskaper. I flere år inneholdt bygningen også leiligheter for ansatte i leiren. Mange av våre lesere har sikkert gode minner knyttet til besøk ved Soldathjemmet.

Fra den offisielle åpning av Soldatenheim 17. mai 1942. Til høyre: SS-oberführer, Gauhauptmann Dr. Kreisl. General Tittel i midten.

Kommandersersjantrommet i Kadettbrakka

Tekst: Jahn H. Schipsted – Foto: Krigsskolen/Jahn H. Schipsted

Værfts-Magazinet har nå kommet til person nr. 10 i serien om tegningene i Kommandersersjantrommet.

Sigvald Johan Flåto f. Johnsen, født i Fjellberg, nu Hølen 2. januar 1897 og ble bisatt 1. oktober 1974 i Bjoa, Vindafjord.

Han tok eksamen artium i 1921. Han tok eksamen Krigsskolens øverste avdeling i 1923.

Han ble premierløytnant samme år i 5. Divisjons infanteri. Han tjenestegjorde ved S. Trondhjems I.R. nr. 12 samme år. Fra 1923 til 1925 ble han beordret til Gardekompani i Trondhjem Infanteriets Vinterskole. Rundt 1930 ble han kaptein. Han avbrøt sin militære karriere pga av de problemer

dette førte med seg av flyttinger. Han begynte sitt sivile arbeide i Norske Forenede Livsforsikringsaktieselskap. Han flyttet til Bergen med familien rundt 1935. Samme år skiftet han navn fra Johnsen til Flåto. I forsikringsselskapet ble han kontorsjef samme år. Han ble arrestert den 16. august 1943 og overført Schildberg (fangenr. 1177) og videre overført til Luckenwalde frem til freden. Etter krigen gjenopptok han arbeide ved Norske Forenede og ble direktør ved Bergensavdelingen i 1957. Men fangenskapet i Tyskland hadde satt sine spor. Han fikk nerveproblemer og ble pensjonert ca. 1960.

Kilder:
Kristin-Elfi Flåto
Norges Militære Embetsmenn 1929

Karikaturtegninger av befal

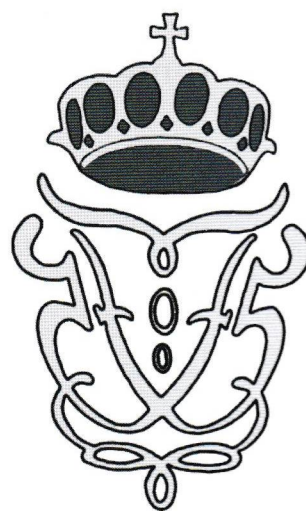
Ukjent kaptein.

Fenrik Karlsen.

Kaptein Dahle.

Velg lokalbanken – når tillit er viktig!

Vi har kompetente medarbeidere på bank, finansiering, forsikring, plassering og eiendomsmegling både for privat- og næringslivskunder.

En passe stor bank med:

Lokale beslutninger – høy kompetanse – god lokalkunnskap – raske tilbakemeldinger.

Skal du kjøpe eller selge bolig?

Kom innom til en uforbindtlig prat med våre eiendomsめglere og med våre autoriserte finansielle rådgivere om finansiering/mellomfinansiering.

Velkommen til SpareBank 1 i Stavern og Larvik!

Tlf. 02480 www.s1bv.no

Når tillit er viktig!

Velkommen til Fredriksvern Verft sommeren 2012

Galeimuseet, Kommandersersjantrommet, Krigsmodellen og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka

på Fredriksvern verft er åpent fra kl. 13.00 - 16.00 lørdag 23. juni
samt søndager og onsdager fra og med 24. juni til og med 5. august.

Guiding på Fredriksvern verft

kan bestilles gjennom Vertsfunksjonen på Verftet
på telefon **911 23 222**.

God sommer!